

Käsemann en tegenwoordig zelfs Bultmann toegeven⁶³ — sprak en handelde vanuit een bijzondere „Vollmachtsanspruch”, het zuiver historisch geredeneerd „nur schwer denkbar” is, dat Jezus geen positie heeft moeten kiezen tegenover de bij de Joden van zijn omgeving zo veelvormige „Heilsbringererwartung”; „und dass Jesus sich damit wirklich auseinandergesetzt hat, beweisen ebenso Jesu Antwort auf die Frage des Täufers (Matth. xi. 2 ff.) wie die van römischer Seite formulierte Kreuzesinschrift (Mark. xv. 36)”⁶⁴. Käsemann zal hier misschien op antwoorden dat de reactie van Jezus, die volgens Kümmel door de historische situatie vereist werd, bestond in de basileiaprediking. Maar voor Kümmel staat het vast, dat het positie kiezen van Jezus „eine konkrete Form annahm”, die bestond in het gebruik van de titel Zoon des mensen⁶⁵. Hier stuiten we op de kaleidoscoop van meningen over de plaatsen in de evangeliën, waar Jezus zich aldus noemt. Op dit moment kan ik daar weinig meer over zeggen, dan dat Jezus meer dan eens zich aldus heeft genoemd; en ik meen, om het met Kümmel te formuleren, dat deze uitspraak „sich streng exegetisch begründen lässt”⁶⁶.

Het is reeds lang bekend dat Käsemann behoort tot die nieuwtestamentici, die t.a.v. de Zoon des mensen-problematiek het meest extreme standpunt innemen: niet een van de Zoon des mensen-logia is volgens hem van Jezus zelf⁶⁷. Des te merkwaardiger is nu, dat hij, terwijl het voor hem blijkbaar textueel onmogelijk is dat de Heer van ons leven aldus over zichzelf heeft gesproken, niettemin het theologisch wezenlijke van de inbreng van de vroegste joods-christelijke apocalyptiek virtueel duidelijk aanwezig acht bij de historische Jezus.

Hem daarover nog te horen is beslist de moeite waard⁶⁸. Hij zegt nl. dat „gerade der Historiker” de aanspraak van de oude kerk dat zij historisch en zakelijk in de lijn van Jezus was, niet van de hand kan wijzen. Daarbij wil hij veel verder gaan dan Bultmann. Ook deze heeft toegegeven dat de prediking van Jezus impliciet een christologie bevatte. Men moet deze beroemde uitspraak van Bultmann⁶⁹ echter beschermen

⁶³ Bultmann, *Das Verhältnis* 11: „Man wird ihm also ein prophetisches Bewusstsein, ja ein ‚Vollmachtbewusstsein‘ zuschreiben”.

⁶⁴ Kümmel, a.a., 179, met verwijzing naar literatuur. Zie ook P. J. Verdam, *Sanhedrin en Gabbatha*, Kampen, Kok 1959.

⁶⁵ Kümmel, a.a., 180.

⁶⁶ idem, 178.

⁶⁷ E. Käsemann, *Exegetische Versuche und Besinnungen* I, Göttingen, Vandenhoeck 1960, 211.

⁶⁸ Käsemann, „Zum Thema . . .”, 269—272.

⁶⁹ R. Bultmann, *Das Verhältnis*, 16.